

เฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา
องค์อัครศิลปิน

Rama IX Art Museum Foundation

Rama IX Art Museum Foundation

เกิดพระเกียรติ ๘๐ พรรษา
องค์อัครศิลปิน

สาส์น

นายณินท์ เจียรนนท์

ประธานกรรมการและประธานคณะผู้บริหาร บริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด

เนื่องด้วยปี พุทธศักราช 2550 นี้ นับเป็นปีมหามงคลยิ่งของปวงชนชาวไทย เป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงเจริญพระชนมพรรษา 80 พรรษา ซึ่งเป็นโอกาสอันสำคัญที่ประชาชนชาวไทยทั้งประเทศ จะได้ร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อเฉลิมฉลองอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดี และความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้

ดังนั้นเพื่อเป็นการเกิดพระเกียรติ และเพื่อร่วมเฉลิมฉลองปีมหามงคลนี้ กลุ่มธุรกิจค้าปลีกและจัดจำหน่าย เครือเจริญโภคภัณฑ์ จึงได้จัดโครงการศิลปกรรมเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงเจริญพระชนมพรรษา 80 พรรษา ภายใต้ชื่องาน “เฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา องค์อัครศิลปิน” ซึ่งจะได้จัดแสดงผลงานภาพเขียนของศิลปินแห่งชาติ และศิลปินชั้นนำของประเทศจำนวนมากถึง 80 ท่าน ทั้งนี้เป็นการจัดแสดงภาพเขียนครั้งยิ่งใหญ่ โดยรวบรวมผลงานของสุดยอดศิลปินที่มีประวัติและผลงานเป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและในระดับนานาชาติมาจัดแสดงไว้ในงานนี้ ซึ่งรายได้ส่วนหนึ่งที่ได้จากการจำหน่ายผลงานศิลปะจะได้อนุญาตให้มูลนิธิพระดาบส เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่องค์พระปรมุขอันเป็นที่รักยิ่งของปวงชนชาวไทยต่อไป

พมในนามของ บริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด ขอขอบคุณศิลปินทุกท่านที่ได้นำผลงานศิลปะอันยอดเยี่ยมมาจัดแสดงให้ชาวไทยได้ชื่นชม พร้อมทั้งพูนับสนุนการจัดงานที่ได้ร่วมแรงร่วมใจทำให้งาน “เฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา องค์อัครศิลปิน” สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

(นายณินท์ เจียรนนท์)

ประธานกรรมการ และประธานคณะผู้บริหาร

บริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด

สาส์นจากประธานโครงการศิลปกรรมเฉลิมพระเกียรติ
เนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
จะทรงเจริญพระชนมพรรษา 80 พรรษา

มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตชนิดเดียวในโลกที่สามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้ด้วยตนเอง และสามารถสืบต่อกับงานศิลปะที่ผู้อื่นสร้างขึ้น ศิลปะจึงเป็นเครื่องยกระดับของมนุษย์ให้อยู่ในสถานะที่พิเศษในจักรวาลนี้เป็นบุญของเราชาวไทยทั้งมวลที่มีพระมหาเจตริยทรงเป็นองค์อัครศิลปินในศิลปะหลายแขนง ซึ่งย่อมส่งผลให้ประเทศไทยอยู่ในสถานะของประเทศที่มีความเจริญทางจิตใจไม่แพ้อารยประเทศใดๆ

ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงเจริญพระชนมายุครบ 80 พรรษาในปีนี้ กลุ่มธุรกิจค้าปลีกและจัดจำหน่าย เครือเจริญโภคภัณฑ์และหอศิลป์เขตนครรังสรรค์ จึงได้ร่วมกันจัดงาน “เฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา องค์อัครศิลปิน” ขึ้นในระหว่างวันที่ 1 - 31 สิงหาคม 2550 เพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติและแสดงออกถึงความจงรักภักดี สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณโดยจะจัดแสดงผลงานของศิลปินแห่งชาติและศิลปินชั้นนำของประเทศจำนวน 80 ท่าน ซึ่งรายได้ส่วนหนึ่งจากการจำหน่ายผลงานของศิลปินแต่ละท่านจะมอบให้แก่มูลนิธิพระดาบส เพื่อสนับสนุนการศึกษาของพสกนิกรโดยโอกาสในสังคม

ขอขอบพระคุณศิลปินและพสกนิกรทุกท่านที่ได้ร่วมกันช่วยเหลือให้งานครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ก่อศักดิ์ ไชยรัศมีศักดิ์

รองประธานกรรมการ เครือเจริญโภคภัณฑ์

Rama IX Art Museum Foundation

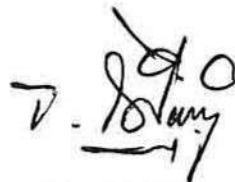
สาส์นจากผู้อำนวยการหอศิลป์เซเว่นรัชสรรค์

ปลายฟ้าก็เหมือนสี แต่งแต้มลงบนกระดาษครั้งใด งานศิลปะก็สามารถเกิดขึ้นได้บนกระดาษแผ่นนั้น ตามความคิด ตามความฝัน ตามจินตนาการของปวงสรรพสิ่งที่ กลายเป็นผลงานที่มีคุณค่าเพิ่มให้กับกระดาษซึ่งแต่เดิมเป็นเพียงความว่างเปล่า

ศิลปินคนแล้วคนเล่า ต่างผลิตผลงานตามเอกลักษณ์ของตน ผลงานอันทรงคุณค่านี้หากเก็บไว้โดยปราศจากการชื่นชมของผู้คน คงเปรียบเหมือนอาหารจานโอชะ แต่ผู้คนไม่ได้มีโอกาสได้ลิ้มชิมรส ผู้ปรุงก็คงไม่มีโอกาสภาคภูมิใจในฝีมือของตนเอง และนั่นคือที่มาของหอศิลป์เซเว่นรัชสรรค์ ที่เปรียบเสมือนกับภัตตาคารทางศิลปะ ที่ต้อนรับแขกผู้มาเยือนให้มีโอกาสได้ลิ้มรสเสน่ห์ของงานศิลปะ ผ่านทางผลงานของศิลปินที่มีความหลากหลายตามเอกลักษณ์ที่ปรากฏ

และเพื่อเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อในหลวงของเรา ในโอกาสที่พระองค์จะมีพระชนมายุครบ 80 พรรษา ในปี 2550 นี้ ในฐานะที่พระองค์ทรงเป็น “อัครศิลปิน” ในหัวใจของคนไทยทั้งชาติ กลุ่มศิลปินชั้นนำของประเทศไทยกว่า 80 ชีวิต จึงขอใช้โอกาสนี้แสดงออกถึงการเกิดพระเกียรติพระองค์ท่าน ผ่านทางภาษาศิลปะ ที่จะร่วมกันจัดแสดงในงานนิทรรศการ “เฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา องค์อัครศิลปิน” ณ หอศิลป์เซเว่นรัชสรรค์

เป็นความภาคภูมิใจของเหล่าศิลปินทุกท่าน ที่เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอันเป็นมหามงคลยิ่งครั้งนี้ โดยที่ทุกท่านหวังและตั้งใจอย่างแน่วแน่ ว่า การแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อพระองค์ท่านผ่านงานศิลปะในครั้งนี้ จะเป็นกิจกรรมที่ถูกจารึกไว้ใน “ประวัติศาสตร์” ของหอศิลป์เซเว่นรัชสรรค์ ตราบนานกาลนาน

วิเศษ วิเศษวิเศษ

ผู้อำนวยการหอศิลป์เซเว่นรัชสรรค์

สาส์นจากประธานกรรมการดำเนินงานโครงการศิลปกรรมเฉลิมพระเกียรติ

เนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

จะทรงเจริญพระชนมพรรษา 80 พรรษา

เนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมายุ 80 พรรษา กลุ่มธุรกิจค้าปลีกและจัดจำหน่าย เครือเจริญโภคภัณฑ์ กับศิลปิน 80 ท่าน ได้ร่วมกันจัดโครงการศิลปกรรมเฉลิมพระเกียรติ เพื่อเป็นการแสดงความจงรักภักดีและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณต่อองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช องค์อัครศิลปินผู้ทรงมีพระปรีชาสามารถและพระราชอัจฉริยภาพอันสูงส่งในด้านศิลปกรรม

ในการจัดนิทรรศการศิลปกรรมเฉลิมพระเกียรติในครั้งนี้ได้รับความกรุณาจากศิลปินที่มีชื่อเสียง จำนวน 80 ท่าน ซึ่งเป็นผู้นำในการสร้างสรรค์ศิลปกรรมอันทรงคุณค่าสืบต่อศิลปกรรมร่วมสมัยของไทย เป็นบุคลากรที่สัมพันธ์กับการส่งเสริม อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา มีศักยภาพโดดเด่น มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและนานาชาติ

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณท่านศิลปินทั้ง 80 ท่านที่ให้เกียรติสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมที่ทรงคุณค่าและขอขอบคุณกลุ่มธุรกิจค้าปลีกและจัดจำหน่าย เครือเจริญโภคภัณฑ์ ที่ให้โอกาสร่วมกันสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ในแนวทางความคิด ประโยชน์ และอุดมการณ์ทางศิลปะที่แสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของศิลปะร่วมสมัยของประเทศไทย เพื่อย้ายพลไปสู่การสำรวจ ศึกษา อนุรักษ์ วิจัย และเป็นแบบอย่างต่อการสร้างสรรค์ศิลปกรรมสืบดำรงต่อไป

(สมศักดิ์ รักสุขวรรณ)
ประธานกรรมการดำเนินงาน

ชื่อโครงการ ศิลปกรรมเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงเจริญพระชนมพรรษา 80 พรรษา

ชื่องาน เฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา องค์อัครศิลปิน

ผู้จัดการ กลุ่มธุรกิจศิลปและจัดจำหน่าย เครือเจริญโภคภัณฑ์

1. หลักการและเหตุผล

ในพุทธศักราช 2550 นับเป็นปีที่มีความสำคัญยิ่งของประชาชนชาวไทยทุกคน เป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มีงานวันของประชาชนชาวไทยทรงเจริญพระชนมพรรษา 80 พรรษา ซึ่งเป็นโอกาสอันสำคัญยิ่งที่พสกนิกรชาวไทยทุกคนรวมทั้งศิลปินจะได้ร่วมกันแสดงความจงรักภักดี และเกิดพระเกียรติพระองค์ท่าน

2. วัตถุประสงค์

- 1. จัดกิจกรรมที่ยิ่งใหญ่เพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติแสดงออกถึงความจงรักภักดีและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550
- 2. จัดแสดงผลงานศิลปะของศิลปินแห่งชาติและศิลปินชั้นแนวหน้าของประเทศ เพื่อเป็นการส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานศิลปะสู่สาธารณชน
- 3. เพื่อนำรายได้ส่วนหนึ่งจากการขายภาพศิลปะ มอบให้มูลนิธิพระดาบส

3. เป้าหมาย

- 1. จัดแสดงผลงานของศิลปินแห่งชาติและศิลปินชั้นแนวหน้าของประเทศ 80 ท่าน
- 2. จัดทำสูจิบัตรนิทรรศการศิลปะเพื่อเฉลิมพระเกียรติ
- 3. จัดหารายได้สหสหค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งมอบให้มูลนิธิพระดาบส

4. กำหนดการ

ส่งผลงาน 15 - 30 เมษายน 2550

พิธีเปิดนิทรรศการ 6 สิงหาคม 2550

แสดงผลงาน 1 - 31 สิงหาคม 2550

5. สถานที่รับผลงาน/แสดงผลงาน

หอศิลป์เขม่นรังสรรค์ 119 อาคารธาราสาทร ชั้น 1 ซอยสาทร 5 ถนนสาทรใต้ แขวงทุ่งพญาณี เขตสาทร กรุงเทพมหานคร 10120

6. คณะกรรมการโครงการ

1. นางสมคิด	สุภาพ	ที่ปรึกษา
2. นายก่อศักดิ์	โยธะภักดิ์	ประธานกรรมการ
3. นายพิทยา	เจียรวิสิฐกุล	รองประธานกรรมการ
4. นายปิยะวัฒน์	จิตติธรรมาภรณ์	รองประธานกรรมการ
5. นายสมศักดิ์	รักษาสวรรณ	กรรมการ
6. นายโกศล	พิณกุล	กรรมการ
7. นายธรรมบุญ	เรืองสวัสดิ์	กรรมการ
8. นายสุวิทย์	กิ่งแก้ว	กรรมการ
9. นายชวน	นิมิตต์กุล	กรรมการ
10. นายวิเชียร	จึงวิโรจน์	กรรมการ
11. นายวิเศษ	วิเศษวิวัฒน์	กรรมการ

7. คณะกรรมการดำเนินงาน

1. นายสมศักดิ์	รักษาสวรรณ	ประธานกรรมการ
2. นายโกศล	พิณกุล	รองประธานกรรมการ
3. นายธรรมบุญ	เรืองสวัสดิ์	กรรมการ
4. นายวิเศษ	วิเศษวิวัฒน์	กรรมการ
5. นางวันกนิย	มานะสนธิ์	กรรมการ
6. ร.อ.หญิง ษณาภา	พนีพาล	กรรมการ
7. นายพิลาภ	เหนือนศิริ	กรรมการ
8. นายรัช	กัลยากร	กรรมการ

ศิลปินผู้ร่วมแสดง

จิตร	บัวบุศย์	ศิลปินแห่งชาติ
สวัสดิ์	ต้นตีสุย	ศิลปินแห่งชาติ
ประหยด	พงษ์ดำ	ศิลปินแห่งชาติ
พิชัย	นิรันดร์	ศิลปินแห่งชาติ
สันต์	สาราณบรรณิก	ศิลปินแห่งชาติ
ทวี	ธนิกร	ศิลปินแห่งชาติ
ประเทือง	เอมเจริญ	ศิลปินแห่งชาติ
กมล	ทัศนาศุข	ศิลปินแห่งชาติ
เกียรติศักดิ์	ชานนนาถ	ศิลปินแห่งชาติ
กำจร	สุนพจน์ศรี	
อารี	สุกฤษพันธ์	
จรูญ	บุญสวน	
ธนะ	เลาหทัยกุล	
ธงชัย	รักบุญ	
แบบ	โสภิตพันธ์	
ช่วง	มูลพิจ	
โกศล	พิณกุล	
เดชา	วราบุญ	
วิบูลย์	สิริสุวรรณ	
กัญญา	เจริญศุภกุล	

พินทุ	ศุภนิมิตร
อิทธิพล	ตั้งโธลก
ปรีชา	เอกทอง
สมศักดิ์	เขาวนธดาพงศ์
สุชาติ	วงษ์ทอง
สุรสิทธิ์	เลาวัลย์
วิรุณ	ตั้งเจริญ
ปัทม	เพ็ชร
สมวงศ์	ทิพย์รัตน์
วิโชค	นุกาณน
สรณรงค์	สิงห์
คราวัธ	ดวงจำปา
ปริญญ	ต้นตีสุย
ปัทม	วิจิตรนสาร
ทาว	โกศลวิทย์
วิชัย	ปราณี
สมภพ	นุตรา
ธานี	อิสรา
สมชาย	วิมลสมบัติ
กัณภาพ	อาจสงคราม

Rama IX Art Museum Foundation

ลาธิต	กัมวันนาบดินทร์
ไพโรจน์	ดาเกลียง
ญาณวิทย์	กฤษณะทอง
สมโภชน์	สิงห์ทอง
ธรรมบุญ	เรืองสวัสดิ์
เฉลิมศักดิ์	รัตนจันทร์
วิเชษฐ์	จันทร์นิม
นุอำพน	โรจน์อุดมศาสตร์
นุกูล	ปัทม
เมืองไทย	บุษมาโร
ประทีป	กษม
เสถียร	แม่แดง
สมศักดิ์	รักสุพรรณ
สุวัฒน์	วรรณมณี
พีระ	ศรีอินทร์
บุญชนะ	ไชยจิตต์
อริย	ทองโต
วิจิตร	อภิชาติเกรียงไกร
พิทย	พุทธเจริญ
ธีรวัฒน์	คณ

ธีรวัฒน์	งานเรือมิด
จินตนา	เปี่ยมศิริ
เนติกร	จีนโย
ปรเมติ	เหลืองอ่อน
เกรียงไกร	วงศ์ศิริรัตน์
อลงกรณ์	หลอวัฒนา
อรรถสิทธิ์	อนิวรรณชน
มาโนช	เพ็ญทอง
สันฤทธิ์	เพชรทอง
กนก	กาญจนาวรรณ
ทวีศักดิ์	ศรีทองดี
วุฒิก	ทอง
บรรลุ	วิจิตรนสาร
สุรพงษ์	สมสุข
ไพโรจน์	วงษ์
มาวิน	เมธิตกลาง
เสถียร	ยารัง
อภิรักษ์	ปัทมศิลป์
ชานนปรีชา	จันทร์จันทร์
เกียรติศักดิ์	ศิริพล

พระราชประวัติ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชสมภพ ณ โรงพยาบาลเมาท์ออเบิร์น (Mount Auburn) เมืองเคมบริดจ์ (Cambridge) รัฐแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts) สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2470 มีพระนามเดิมว่า พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดชเป็นพระราชโอรสพระองค์เล็กในสมเด็จพระนางเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี คริสตังวาลย์ซึ่งภายหลังทั้งสองพระองค์ได้รับการเฉลิมพระนามาภิไธยเป็น สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เมื่อพุทธศักราช 2471 ได้โดยเสด็จสมเด็จพระบรมราชชนกกลับประเทศไทยประทับ ณ จังหวัดภูเก็ต ต่อมาในวันที่ 24 กันยายน พุทธศักราช 2472 สมเด็จพระบรมราชชนกสวรรคต ขณะนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทรงเจริญพระชนมายุได้ไม่ถึง 2 ปี และเมื่อมีพระชนมายุได้ 5 ปี ได้ทรงเข้ารับการศึกษารุ่นต้น ณ โรงเรียนมาแตร์ เดอี กรุงเทพฯ จนถึงพุทธศักราช 2476 จึงเสด็จพระราชดำเนินไปประทับ ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชชนนี พระเชษฐภคินีและสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช เพื่อทรงศึกษาต่อในชั้นประถมศึกษาในโรงเรียน Miremont จากนั้นทรงเข้าศึกษาชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียน Ecole Nouvelle de la Suisse Romande, Chailly sur Lausanne เมื่อทรงรับประกาศนียบัตร Bachelieres Letters จาก Gymnase Classique Cantonal แห่งเมืองโลซานน์แล้ว ทรงเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยโลซานน์ โดยทรงเลือกศึกษาในแขนงวิทยาศาสตร์ ในพุทธศักราช 2477 พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล เสด็จขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 8 แห่งบรมราชจักรีวงศ์ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งทรงได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช เมื่อพุทธศักราช 2478 และได้โดยเสด็จพระราชดำเนินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลนิวัตพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าธิราชเป็นครั้งแรกในพุทธศักราช 2481 โดยประทับ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต ต่อมาใน พ.ศ. 2482 เสด็จเสด็จพระราชดำเนินกลับในประเทศไทยเป็นครั้งแรกในพุทธศักราช 2481 โดยประทับ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต ต่อมาใน พ.ศ. 2482 เสด็จเสด็จพระราชดำเนินกลับในประเทศไทยเป็นครั้งแรกในพุทธศักราช 2481 โดยประทับ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต ต่อมาใน พ.ศ. 2482 เสด็จเสด็จพระราชดำเนินกลับในประเทศไทยเป็นครั้งแรกในพุทธศักราช 2481 โดยประทับ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต

ในวันที่ 9 มิถุนายน พุทธศักราช 2489 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเสด็จสวรรคตโดยกะทันหัน ณ พระที่นั่งบรมพิมาน ในพระบรมมหาราชวัง สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดชจึงเสด็จขึ้นครองราชสมบัติสืบราชสันตติวงศ์ในวันเดียวกันนั้น แต่เนื่องจากยังมีพระราชภารกิจด้านการศึกษา จึงต้องทรงอำลาพระมารดาชาวไทย เสด็จพระราชดำเนินกลับไปยังประเทศสวิตเซอร์แลนด์อีกครั้งหนึ่งในเดือนสิงหาคม พุทธศักราช 2489 เพื่อทรงศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัยแห่งเดิม ในครั้งนั้นทรงเลือกวิชากฎหมายและวิชารัฐศาสตร์แทนวิชาวิทยาศาสตร์

ทรงศึกษาอยู่เดิม ระหว่างที่ประทับศึกษาอยู่ในต่างประเทศนั้น ทรงพบหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ธิดาในหม่อมเจ้าภีษเดชมณฑล กิติยากร กับหม่อมหลวงบัว (เสนาบดี) กิติยากร (ภายหลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สถาปนาพระอิสริยยศหม่อมเจ้าภีษเดชมณฑลฯ ขึ้นเป็นพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภีษเดชมณฑล เมื่อพุทธศักราช 2498) และขึ้นเป็นพระองค์เจ้าต่างกรม มีพระนามว่า พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นชินนบุรีพิสิฐมา ณ พุทธศักราช 2495) ต่อมาทรงหมั้นกับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ในวันที่ 19 กรกฎาคม พุทธศักราช 2492 ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

ในพุทธศักราช 2493 เสด็จนิวัตพระนคร ประทับ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตั้งการพระราชพิธีถวายพรพรหมพิธีอภิเษกสมรส พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาอานันทมหิดล ในเดือนมีนาคม พุทธศักราช 2493 ต่อมาในวันที่ 28 เมษายน ได้มีงานพิธีการทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัดการพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสกับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ณ พระตำหนักสมเด็จพระศรีนครินทร์ บรมราชเทวี พระพิมลราชวรวิหาร ในวัดสระเกศราชวรมหาวิหาร ในการพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสนี้พระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สถาปนาหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ขึ้นเป็นสมเด็จพระราชินีสิริกิติ์

Rama IX Art Museum Foundation

ในวันที่ 5 พฤษภาคม พุทธศักราช 2493 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตั้งการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกตามแบบอย่างโบราณราชประเพณีขึ้น ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง เสด็จพระบรมนามาภิไธย ตามที่จารึกในพระสุพรรณบัฏว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยาชินราชธิราช บรมนาถบพิตร พร้อมทั้งพระราชทานพระปฐมบรมราชโองการว่า เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม และในโอกาสนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมสถาปนาเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระราชินีสิริกิติ์ ขึ้นเป็น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี หลังจากเสร็จการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกแล้ว ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงรักษาพระสุขภาพ ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ตามที่คณะแพทย์ได้ถวายคำแนะนำและระหว่างที่ประทับในเมืองโลซานน์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ มีพระประสูติกาลพระราชธิดาพระองค์แรกคือ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ซึ่งประสูติ ณ โรงพยาบาลมงซัวส์ เมืองโลซานน์ เมื่อวันที่ 5 เมษายน พุทธศักราช 2494 และ

เมื่อสมเด็จพระเจ้าลูกเธอพระองค์แรกเจริญพระชนมายุได้ 7 เดือน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จนิวัตพระนคร ประทับ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต จากนั้นทรงย้ายที่ประทับไปประทับ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต เนื่องจากทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้รับปรุงพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน สำหรับเป็นที่ประทับแทนการที่รัฐบาลจะจัดสร้างพระตำหนักขึ้นใหม่ และที่พระที่นั่งอัมพรสถานนี้เอง สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงรักษาพระสุขภาพ ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ตามที่คณะแพทย์ได้ถวายคำแนะนำและระหว่างที่ประทับในเมืองโลซานน์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ มีพระประสูติกาลพระราชธิดาพระองค์แรกคือ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ซึ่งประสูติ ณ โรงพยาบาลมงซัวส์ เมืองโลซานน์ เมื่อวันที่ 5 เมษายน พุทธศักราช 2494 และ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระผนวช เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พุทธศักราช 2499 ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระบรมมหาราชวัง และประทับจำพรรษา ณ พระตำหนักปั้นหย่า วัดบวรนิเวศวิหาร มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี เป็นผู้สำเร็จราชการทรงปฏิบัติราชการแผ่นดินแทนพระองค์ตลอดเวลา 15 วันที่ทรงพระผนวชอยู่ และจากการที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้อย่างเรียบร้อยเป็นที่พอพระราชหฤทัย จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมสถาปนาขึ้นเป็น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในมิถุนายนนั้นเองและในวันที่ 31 ตุลาคม พุทธศักราช 2500 หลังจากทรงประกอบพิธีเสกสมรสพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ซึ่งได้ต่อเติมขึ้นใหม่แล้ว ทรงย้ายที่ประทับจากพระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิตกลับไปที่พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิตจนถึงปัจจุบัน

พระราชอัจฉริยภาพ

นับแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จดำรงสิริราชสมบัติ เป็นพระมหากษัตริย์องค์ที่ 9 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ซึ่งแต่พุทธศักราช 2489 จนถึงปัจจุบัน ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ในทุกด้านด้วยดีพระราชทานนิทานนิราศ จกรทองอุทิศพระองค์เพื่อประโยชน์สุขและความเจริญรุ่งเรืองเป็นปึกแผ่นของพลพสกนิกร และปรารถนาดีเป็นสำคัญ พระราชกรณียกิจที่ทรงปฏิบัติซึ่งทรงอดกลั้นไว้ทุกทุกประการ เสด็จฯ เยือนต่างประเทศเพื่อเจริญสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ ในฐานะองค์พระประมุขของชาติ ส่วนในด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นที่ทราบกันดีว่าพระราชกรณียกิจของรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จฯ เยือนต่างประเทศเพื่อเจริญสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ ในฐานะองค์พระประมุขของชาติ ส่วนในด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นที่ทราบกันดีว่าพระราชกรณียกิจของรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จฯ เยือนต่างประเทศเพื่อเจริญสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ ในฐานะองค์พระประมุขของชาติ ส่วนในด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นที่ทราบกันดีว่าพระราชกรณียกิจของรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จฯ เยือนต่างประเทศเพื่อเจริญสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ ในฐานะองค์พระประมุขของชาติ

ถ้าจะกล่าวถึงศิลปกรรมของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จิตรกรรม เป็นศิลปะอีกประเภทหนึ่งที่พระองค์สนพระราชมหุทัยมากจนกระทั่งได้ทรง ฝึกฝนเขียนภาพด้วยพระองค์เอง จิตรกรรมฝีพระหัตถ์ของพระองค์มีใน รัชสมัยต่างๆ จะเป็นก็ทราบกับเลเมื่อโอกาสได้พบกันในวงแคบเฉพาะผู้ที่สนใจในงาน ด้านนี้เท่านั้น บรรดาศิลปินอาวุโสเลที่มีชื่อเสียงของไทยซึ่งเคยได้มีโอกาสเข้าเฝ้า ภูลลขององค์พระบาทใกล้ชิดเนื่องพระยุคลบาท เพื่อร่วมปฏิสนธิการและยังสน การวาดภาพ ถวายคำปรึกษาแด่พระองค์ท่านในช่วงระยะเวลาที่พระองค์ สิ้นพระราชมหุทัยก็ทรงได้มีผู้สนใจงานด้านนี้ไว้เพื่อทรงวิลาสด้วยจึงทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าเป็นการสว่นพระองค์ เพื่อถวายคำปรึกษา ในการเขียนภาพ ในระยะนี้มีอาจารย์เหน เวชกร อาจารย์เขียน ยัมศิริ อาจารย์จำรัส เกียรติก้อง ศิลปินที่กล่าวมานามนี้ ต่างก็เสียชีวิตไปหมดแล้ว ก็ยังมีชีวิตอยู่ก็มี อาจารย์เพื้อ หรือพิทักษ์ อาจารย์ไพฑูรย์ เมืองสมบูรณ์ อาจารย์จตุรครณ์ พยานานนท์ อาจารย์เฉลิม นาคีรักษ์ อาจารย์อวน ส เป็นก็ทราบว่าพระองค์ทรงเขียนภาพด้วยพระองค์เองตามแนวพระราชดำริ การ มีจะมีพระราชดำริสถานแต่เพียงว่า “พอไปได้ไหน”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสวสพระราชหฤทัยงานศิลปะด้านจิตรกรรม ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ครั้งที่ยังประทับอยู่ประเทศลัตเวียแลนด์ (ประมาณพุทธศักราช 2480 - 2488) โดยทรงศึกษาด้วยพระองค์เองฝึกเขียนเอง และทรงศึกษาจากตำราต่างๆ ทั้งที่ทรงซื้อด้วยพระองค์เอง และก็มีผู้ลากล้ำๆ ถวาย เมื่อสวสพระราชหฤทัยงานเขียนของศิลปินผู้ใดก็จะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเขียนศิลปินผู้นั้นถึงที่ฝึก เพื่อทรงมีพระราชปฏิสันถารและทอดพระเนตรวิธีการทำงานของเขา ไม่ว่าจะเป็นวิธีการใช้สี การผสมสี ตลอดจนเทคนิควิธีการต่างๆ เมื่อทรงเข้าพระราชหฤทัยการทำงานของเขาอย่างถ่องแท้แล้ว ก็จะทรงนำวิธีการเหล่านั้นมาทรงฝึกฝนด้วยพระองค์เอง ทั้งนี้ก็มิใช่ว่าจะเสด็จฯ ไปเพียงครั้งเดียว แต่จะเสด็จฯ ไปบ่อยๆ จนทรงเข้าพระราชหฤทัยในการสร้างสรรค์งานของศิลปินเหล่านั้นเป็นอย่างดี การที่เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรงานของศิลปินที่พระองค์สนพระราชหฤทัยนั้น มิใช่เพื่อจะทรงลอกเลียนแบบมาสร้างสรรค์งานของพระองค์ขึ้นมาใหม่ให้เป็นแบบฉบับของพระองค์เอง

ภายหลังที่เสด็จขึ้นครองราชย์แล้ว ทรงเริ่มเขียนภาพอย่างจริงจังเมื่อราวพุทธศักราช 2502 โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เชิญบรรดาจิตรกรไทยเข้าเฝ้าฯ พร้อมสิ่งสรรค์ด้วยเป็นครั้งคราว โปรดเกล้าฯ พระราชทานเลี้ยงอาหารบ้าง มาร่วมเขียนภาพแข่งขันกันบ้าง การเขียนภาพทรงใช้เวลาเมื่อว่างพระราชภารกิจในตอนค่ำหรือตอนกลางวัน โดยทรงใช้ทั้งแสงไฟฟ้าและแสงธรรมชาติ ภาพที่ทรงเขียนส่วนมากจะเป็นพระสาทิสลักษณ์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ และสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอทุกพระองค์ ซึ่งมักจะเป็นภาพเขียนครึ่งพระองค์เป็นส่วนใหญ่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงลงสร้างสรรกิจงานจิตรกรรมอยู่เสมอ เมื่อทรงว่างเว้นจากพระราชภารกิจ คราวที่เสด็จฯ ประเทศสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) เป็นการส่วนพระองค์ และเสด็จฯ เยี่ยมสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ขณะประทับเพื่อทรงศึกษาที่โรงเรียนคิงส์มีด เมืองฮิวส์ตัน แคว้นมิสซิสซิปปี พุทธศักราช 2509 ทรงซื้อหนังสือแลเขียนภาพกลับมาด้วย

ผลงานจิตรกรรมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงใหม่ในคราวที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานภาพนิทรรศการเนื่อง ในโอกาสฉลอง
ศิลปกรรม ครึ่งศตวรรษ 2506 แล้วในครั้งต่อๆ มาอีกหลายครั้ง ในปีพุทธศักราช 2508 มหาวิทยาลัยศิลปากรได้ถูกยกย่อง ถวาย
ปริญญาเกียรตินิยมพิเศษดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาจิตรกรรม แล้วในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ 200 ปี กรมศิลปากรได้รับพระราชทานพระบรม
ราชนุญาตให้จัดนิทรรศการจิตรกรรมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ มีจำนวน 47 ภาพ เพื่อให้ประชาชนได้
ชื่นชม รวบรวมวันที่ 1 เมษายน ถึง 30 เมษายน พุทธศักราช 2525 นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่มีการแสดงผลงานศิลปะของ
พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รับพระนิพนธ์ลายเส้นจากประติมากรสมัยรัตนโกสินทร์ นับเป็นพระมหากษัตริย์คนแรกที่
ทรงมีพระนิพนธ์ลายเส้นจากประติมากรสมัยรัตนโกสินทร์

Rama IX Art Museum Foundation

จิตรกรรมฝาผนังที่วัดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ปรากฏแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ ลักษณะหนึ่งเป็นภาพแบบเหมือนจริง (Realistic) อีกลักษณะหนึ่ง คือ โดยคตินิยมแบบลัทธิเอ็กซ์เพรสชันนิสต์ (Expressionism) และก็ได้เกินขอบเขตของสิ่งๆ เป็นศิลปะแบบนามธรรม (Abstractionism)

จิตรกรรมพิพรหัตถ์ซึ่งแบ่งออกเป็นแนวทางต่างๆ ดังกล่าวนั้น มิได้หมายความว่า พระองค์ทรงเขียนตามวิธีการในศิลปะนั้น หากแต่ลักษณะการแสดงออกเป็นไปในแบบอย่างก็คล้ายๆกัน เทคนิคที่ทรงไม่มากในการเขียนภาพคือ เทคนิคสีน้ำเงินบนฟ้าใบ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสั่งเกี่ยวกับการเขียนภาพของพระองค์ท่านทรงวาดเอง มีได้ทรงบ่นสอให้แบบหรือในวงของของฟูโดเข้ามา มีอิทธิพลต่อกับงานเขียนภาพ ในการวาดภาพนี้ก็ทรงวาดอย่างนักวาดภาพสมัครเล่นคือ ทรงวาดตามที่พระราชนิพนธ์จะวาด มีได้ทรงคำนึงถึงทฤษฎีหรือกฎเกณฑ์อันใด ผลงานของพระองค์ท่านออกมาจากพระจินตนาการของพระองค์เอง ฉะนั้นเมื่อมองภาพเขียนพระประวัติก็จะเห็นชัดแจ้งถึงลักษณะที่เป็นอิสระ เฉพาะตัว

ภาพเขียนแบบเหมือนจริงที่ทรงเขียน ส่วนไหนจะเป็นภาพพระลาคีสลักษณ์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสกสุกษะหม่อม
ทุกพระองค์ นอกเหนือจากภาพดังกล่าว ได้ที่ ภาพที่ชื่อ “สมเด็จพระราชบิดา” ภาพเหล่านี้มีความกลมกลืน ขดงานของเลงเขาอย่างนุ่มนวล
ให้บรรยากาศลึกซึ้ง ชวนฝัน แลที่ทรงใจพิใ้ปรองอย่างล้ำหนามากกว่าภาพอื่นๆ ก็คือ ภาพหญิงชรา (ใบมะกรูด 11 - 6 - 07) เป็นต้น

สำหรับภาพเขียนแบบเอ็กซ์เพรสชันนิสต์นั้นทรงแสดงออกด้วยพระอารมณ์ความรู้สึกที่ออกมาจากส่วนลึกของพระราชหฤทัยโดยตรง
มิได้ทรงกลืนกรองให้เกิดความสวยงามหรือถูกต้องใดๆ มีลักษณะเป็นการแสดงออกอย่างจริงจัง และบริสุทธิ์ใจ ทรงไว้ได้อย่างล้ำค่าหมดสิ้น
และรุนแรง

ส่วนภาพเขียนแบบนามธรรม เป็นผลงานที่พระองค์ทรงพัฒนามาจากงานเขียนในลักษณะ “เอ็กซ์เพรสชันนิสต์” จนกลายเป็นการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกอย่างอิสระ ปราศจากรูปทรงและเรื่องราว มีความรู้สึกจริงจัง แฝงอยู่ในผลงานก็แสดงออกด้วยการใช้ฝีแปรงหยาดๆ สีสันที่ตัดกันลงตัว เช่น ภาพชื่อ “ดินน้ำลมไฟ” เป็นต้น

หม่อมเจ้าการวิก จักรพันธุ์ ทรงตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับภาพจิตรกรรมพิพระหัตถ์ว่า “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเริ่มเขียนภาพเหมือนจริง แลละเอียดมาก แต่ต่อมาได้ทรงวิวัฒนาการภาพของจิตรกรรมใหม่และทรงค้นคว้าหาทางใหม่ๆ แปลกๆ ก็จะได้แสดงออกซึ่งความรู้สึกละเอียดของพระองค์โดยไม่ต้องกังวลกับความเหมือนอันจะมีอิทธิพลนับวันมากขึ้นให้ปล่อยความรู้สึกออกมาก็ได้อย่างอิสระ”

พระยาพิชัยดาบหักทรงเป็นศิลปินโดยแท้ ทรงซึมซับในงานศิลปะจีนอันเลื่องชื่อ โดยเฉพาะไป๋เมยทงพอพระราชหฤทัยกับภาพเขียนของพระองค์และวิธีการที่ทรงเคยใช้อยู่แล้ว และแม้ว่าโปรดที่จะค้นคว้าหาวิธีใหม่ๆ อยู่เรื่อยๆ ภาพพิพระหัตถ์ของพระองค์ยังคงเข้าลักษณะอันเป็นแบบฉบับของพระองค์เองโดยเฉพาะ ขณะที่ทรงวาดภาพนามธรรมกับองค์ไม่เห็นและจับต้องไม่ได้ แต่เป็นสาระ ดังเช่น ภาพพิพระธำมรงค์ชื่อว่า “วัฏฏะ” “โลเก” “โกส” “ยุเหย” “ฮอนโยน” “บุคลิกซ่อน” ก็ยังทรงเขียนรูปในลักษณะลวงงานนำรัก กระตุ้นกระจัดได้ฉีกด้วย ทั้งก็ไม่ตรงกับพระราชอิสริยยศเท่าใดนัก ในฐานะจิตรกร ขณะทรงงานทรงใส่อารมณ์และความรู้สึกของจิตรกรอย่างเต็มที่ ทรงมีความรู้สึกตรึงและรุนแรง ทรงใช้สีสดและเส้นกล้า ล้วนมากโปรดเส้นโค้ง แต่ในบางครั้ง บางคราวก็มีขดลวดพระราชหฤทัยให้ทรงใช้เส้นตรงและเส้นแบบ “พิมพ์ลือย”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงงานจิตรกรรมตั้งแต่นั้น ทรงร่ายจนถึงราวๆ พุทธศักราช 2510 ก็มิได้ทรงเขียนภาพอีก เพราะทรงมีพระอาการกำเริบขึ้นอีกต้องทรงเสวยพระรังหูกายไล่เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ทรงอยู่ทีละสัปดาห์หนึ่งเพื่อปรนเปรอ สัตินั้น ทรงเขียนภาพ

แผนผังบริเวณพื้นที่โบราณสถานเมืองรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร กรมศิลปากร ได้จัดตั้งโครงการพัฒนาในด้านต่างๆ ด้านวัฒนธรรม การอนุรักษ์ศิลปกรรม ฯลฯ เพื่อให้สภาพของพระนครศรีอยุธยาเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม ทั้งในกรอบเวลาสร้างผลงานด้านศิลปกรรม ซึ่งกรมศิลปากรได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2537 และยังมีโดยพระนครศรีอยุธยาประมาณ 60 ปี

- ประติมากรรม

ศิลปกรรมสาขาประติมากรรมเป็นสาขาหนึ่งของจิตรศิลป์ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแสดงออกถึงพระปรีชาสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานด้านนี้ด้วยความสนพระราชมหุทัยยิ่ง พระองค์ทรงศึกษา ค้นคว้าเทคนิควิธีการต่างๆ ในงานประติมากรรมด้วยพระองค์เอง ทั้งการปั้น การหล่อ และการทำแบบพิมพ์

อาจารย์ไพฑูรย์ เมืองสมบูรณ์ ข้าราชการบำนาญ กองหัตถศิลป์ กรมศิลปากร ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาทในงานด้านประติมากรรมและ
เคยเป็นประติมากรที่ทำงานถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในส่วนจิตรลดา พระราชวังดุสิตได้เล่าว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีรับสั่งถึงการทำงานและ
เทคนิควิธีการของการทำแม่พิมพ์การปั้น และทรงเข้าพระราชหฤทัยถึงกระบวนการและขั้นตอนของงานทางด้านนี้เป็นอย่างดี โดยทรงศึกษาจากหนังสือทางด้าน
ศิลปะและทรงลงมือปฏิบัติด้วยพระองค์เอง

งานประติมากรรมพิพระกิตติซึ่งเป็นประติมากรรมลอยตัว (Round Relief) เก็บรักษาไว้ในตู้บนพระตำหนักจิตรลดารโหฐานพระราชนัดดิสิต
ปี 2 ชิ้นคือ

ชั้นที่ 1 ได้แก่ รูปปั้นผู้หญิงนั่งเปลือยคุกเข่า ความสูง 9 นิ้ว ทรงปั้นด้วยดินน้ำมัน

คืนที่ 2 ได้แก่ พระรูปปั้นสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ครึ่งพระองค์ ความสูง 12 นิ้ว ทรงนั่งด้วยต้นม้านิน และต่อมาจารย์ ไทพยูได้ขอพรจากพระบรมราชานุสาวรีย์แม่พิมพ์หล่อเป็นรูปนาลาตอร์ ประติมากรรมพิพรหัตถ์จีนนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจัดทำทางและองค์ประกอบ ที่มีความประสมกลมกลืนอย่างงดงาม สะท้อนคุณค่าของความสง่างาม ทรงทิ้งร่องรอยพิพรหัตถ์ที่มีชีวิต มีการเคลื่อนไหววันพืดต้นม้านินก็ทรงบิน

นอกจากประติมากรรมดังกล่าวแล้ว พระองค์ยังทรงสนพระราชหฤทัย

ในการสร้างพระพุทธรูปอีกด้วย ในเดือนมีนาคม 2508 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระพุทธรูปปางประทานพร กบร. ซึ่งสร้างขึ้นเป็นครั้งที่ 2 โดยมีพระราชประสงค์ให้วัดใดแปลงแก้ไขพระพุทธรูปลักษณะจากการสร้างครั้งที่ 1 ของวัดทิวสงฆาราม จังหวัดกาญจนบุรี ในครั้งนั้นทรงมีแนวพระราชดำริแก้ไขพระพุทธรูปปางประทานพร กบร. ควรให้พระพุทธรูปลักษณะเดิมแต่ไม่เชิงกระด้าง อ่อนโยนแต่ไม่อ่อนแอ และให้ดูมีเมตตา ใครที่เห็นพระพุทธรูปองค์นี้ก็น่าจะพอใจอ่อนไหว ก็ให้มีจิตใจเมตตาเพิ่มขึ้น และมีความรู้สึกสงบเยือกเย็นสุขุม ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปตามพระราชประสงค์ จึงได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงแบบพระพุทธรูปให้ดูงดงามเหมาะสมตามพระพุทธรูปลักษณะยิ่งขึ้น ส่วนฐานของพระพุทธรูปเป็นกลีบบัว โค้งกลีบบัวเป็นกลีบลูกศร ที่พาดพิงประดิษฐานอักษรพระปรมาภิไธยย่อ กปร. และที่ฐานรองพุทธรูปสลักก็มีอักษรบาลีจารึกไว้ว่า “กยยาติยา สามคฺย ลุตฺตนาณนเนกฉฺย รกนฺติ” ในบรรดาคัดลงมา เป็นอักษรไทยจารึกไว้ว่า “คนกยจรักนาคความเป็นไทย อยู่ดีด้วยมีสติสำนึกอยู่ในความสามัคคี” โปรดให้หล่อขึ้น 2 ขนาด คือ ขนาดหน้าตัก 9 นิ้ว และ 5 นิ้ว ในการนี้ทรงควบคุมดูแลการขึ้น และการหล่ออย่างใกล้ชิดโดยตลอด และมีพระราชประสงค์ให้ประชาชนเข้าวัดเพื่อสักการบูชา

ในเดือนสิงหาคม 2508 ได้มีพระราชดำริในการสร้างพระพิมพ์ส่วนพระองค์โดยโปรดเกล้าฯ ให้กระแบบแม่พิมพ์ด้วยหินสับเม็ดโกนแล้วหล่อเป็นแบบพลาสติก ต่อจากนั้นทำแม่พิมพ์ด้วยซีพิงจากรูปหล่อแบบพลาสติก แล้วทรงบรรจุผงศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ตามวิธีส่วนพระองค์ด้วยพระองค์เองจนสำเร็จเป็นองค์พระพิมพ์ ในภายหลังได้เปลี่ยนจากแม่พิมพ์ซีพิงเป็นแม่พิมพ์ยาง ทำให้สามารถหล่อพระพิมพ์ได้หลายๆ ครั้ง ทรงหล่อพระพิมพ์ส่วนพระองค์ด้วยผงศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ นี้เป็นจำนวนมาก โดยมีพระราชประสงค์เพื่อแจกบรรจุไว้ที่ฐานบัวหน้าขององค์พระพุทธรูปนาคปรกด้วยพระองค์เอง และพระราชทานแก่ข้าราชการและบุคคลอื่นๆ ไว้เพื่อสักการบูชาโดยให้พุทธมณฑลนำใบปิดทองที่ด้านหลังองค์พระพิมพ์ และให้พระบรมราชโองการโดยสรุปว่า “ให้ทำดีเหมือนกับการปิดทองหลังองค์พระพิมพ์” พระพิมพ์ส่วนพระองค์นี้ต่อมาเรียกกันว่า หลวงพ่อจิตรลดา หรือ พระกำลังแผ่นดิน

ในเดือนตุลาคม 2508 ได้มีพระราชประสงค์ที่จะทรงทดสอบหล่อพระเศียรพระพุทธรูปด้วยพระองค์เองจากแบบพระพุทธรูปปางมรณภาพ พระพุทธนิมิตต 9 นิ้ว ปรัชคาลัย ในครั้งนั้นทรงหล่อจากพระเศียรจำลองมาทั้งพระองค์ เมื่อทรงหล่อเสร็จแล้วได้มีพระราชกระแสรับสั่งให้ทรงหล่อทองคำหล่อต่อให้ครบองค์ โดยมีพระราชประสงค์ในการเปลี่ยนแปลงพระกรพระหัตถ์ด้านขวาซึ่งหมายถึงให้คว่ำลง เป็นแบบปางมรณภาพหรือปางทรมาน ส่วนฐานตอนล่างปรัชคาลัย ให้เป็นฐานเขียงเรียนๆ ในการทำแบบพิมพ์ทองสำริดนี้พบว่ามีความยากลำบากในการหล่อพระเศียรและพระทนต์บนหน้าท่อนล่าง ทรงนำพระทนต์นั้นหล่อครั้งองค์ไว้แล้วนั้นไปหล่อต่อ แล้วทรงต่อกับท่อนล่างที่ทรงหล่อภายหลังเป็นองค์หนึ่งขึ้นจึงครบแบบเรียบร้อยแล้ว

Rama IX Art Museum Foundation

- ภาพถ่าย

การถ่ายภาพเป็นศิลปะอีกสาขาหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสมเด็จพระราชินีฯ ทรงให้ความสนใจมาตั้งแต่ครั้งยังทรงพระเยาว์ เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า ในสมัยก่อนนั้น อุปกรณ์การถ่ายภาพต่างๆ ยังไม่ทันสมัยอย่างในปัจจุบัน แต่พระองค์ก็ทรงศึกษาและทรงฝึกด้วยพระองค์เอง จนทรงเป็นนักถ่ายภาพที่มีพระปรีชาสามารถยิ่งๆ ไม่ว่าจะเป็นกล้องส่องทรรศน์หรือกล้องถ่ายภาพยนตร์ ได้เริ่มทรงกล้องถ่ายภาพพระหัตถ์ แลทรงใช้ฟิล์มตั้งแต่ขนาด 135 จนถึงขนาด 120 แลขนาดพิเศษ กล้องถ่ายภาพที่ทรงใช้ในรัชสมัยแรกเป็นกล้องที่ไม่มีเครื่องวัดแสงในตัว จึงต้องให้พระราชวิจารณ์ขนาดอย่างรอบคอบก่อนจะถ่ายภาพ และพระองค์ทรงใช้พระปรีชาสามารถคำนวณพระองค์ จึงทรงถ่ายภาพได้อย่างเชี่ยวชาญนับพระราชนครุฑ แม้ในปัจจุบันกล้องถ่ายภาพจะมีวิวัฒนาการขึ้นทว่าลบลายหน้า ก็มิทรงใช้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังทรงใช้แต่กล้องพระหัตถ์กับแบบมาตรฐานอย่างที่มีกล้องส่องทั้งหลายใช้กัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเลื่อมใสศรัทธาในการสร้างฟิล์ม

การถ่ายภาพทางทิวทัศน์ในโรงถ่ายภาพมืด (Dark Room) ขึ้นไปบริเวณเนินล่างของตึกที่ทำการสถานีวิทยุ อ.ส. ด้วยพรรณประสงค์ก็ทรง “สร้างภาพ” ให้เป็นศิลปะถูกต้องรวดเร็วด้วยพระองค์เอง นอกจากนี้ทรงศึกษาค้นคว้าเทคนิคใหม่ๆ มาใช้ในการถ่ายภาพอยู่เสมอ จนทำให้ภาพทิวทัศน์พระหัตถ์ของพระองค์เป็นผลงานศิลปะที่ล้ำยุค

ด้วยความที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดการถ่ายภาพ และทรงถ่ายภาพต่างๆ อยู่เป็นประจำ ภาพลายฝีพระหัตถ์เคยไปปรากฏตามหน้าหนังสือสาร เมื่อราวปีพุทธศักราช 2483 ภาพลายฝีพระหัตถ์ของพระองค์ได้ปรากฏอยู่ในนิตยสารเสตนาร์ลย์ของพระอรรควงศ์เธอ พระองค์เจ้าประทุมรัตน กรณีนพรราช-
ดำรงด้วยพระอารามบนเนินแก้วโกสสิริตพูนึงทั้งการเป็นนางภาพอาชีพอของพระองค์ว่า “ฉันเป็นคนเกียติถึงรัง
แต่ฉันก็ยังไม่อาจให้เป็นนางภาพของหนังสือพิมพ์เสตนาร์ล ได้เงินเดือนละ 100 บาท ถึงกับเลยมีมาแล้ว
จนบัดนี้ก็ยังให้เงินเช่นเดิมเงินเดือนให้สักกี่ บาทก็ทวงถามเงินเดือนละ 100 บาท ยอมรับเอา”

เมื่อครั้งทูลเชิญเป็นกรอกราบสมโภชปีใหม่ ในราชกิจจานุเบกษาแจ้งพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยพระองค์เธอเสด็จพระราชเสวย โดยเสด็จมโหรีได้ทรงเสด็จไปพระราชทานผ้าไหมโบราณ แก่ พระราชทานนิพนธ์พระนางเจ้าฯ ซึ่งนับเป็นกรอกราบสมโภชปีใหม่

